

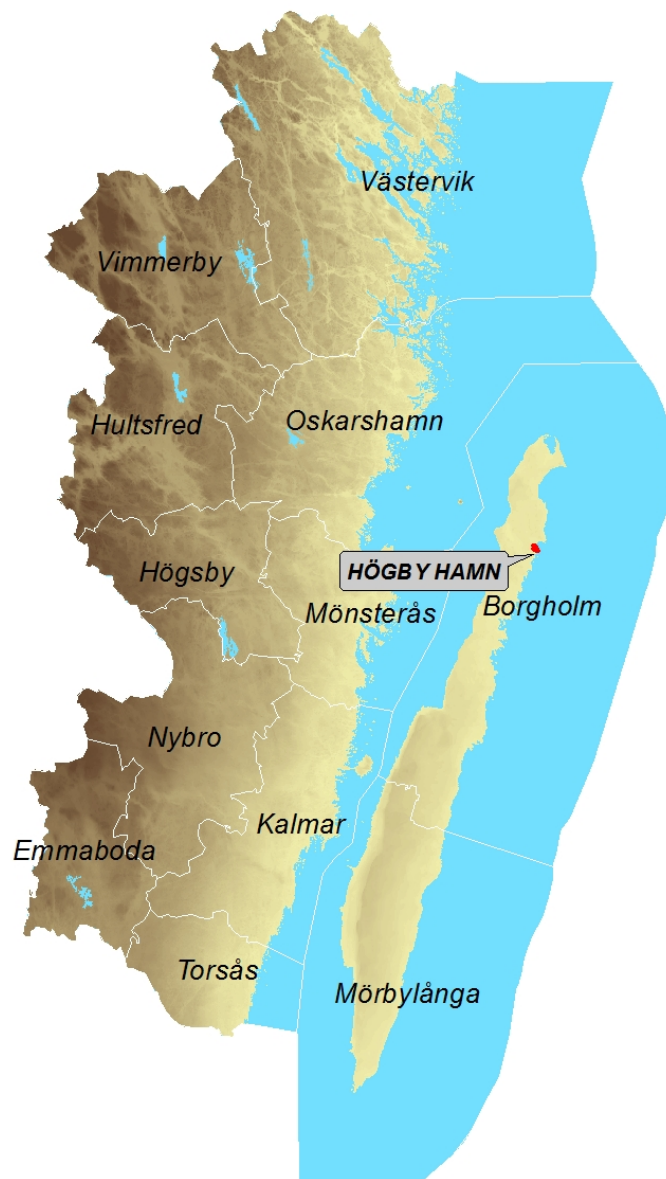

Länsstyrelsen
Kalmar län

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Högby hamn SE0330196

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillstånds prövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arters utbredning i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0330196 Högby hamn

Kommun: Borgholm

Områdets totala areal: 86,9 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-02-29

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-14

Markägarförhållanden:

Privat markägare

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2002-01-01, regeringsbeslut M2000/1680/Na, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01,
SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1110 - Sandbankar

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

1150 - Laguner

1170 - Rev

1630 - Strandängar vid Östersjön

6210 - Kalkgräsmarker

6230 - Stagg-gräsmarker

A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det

enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: syftet med Natura 2000-området är att bevara den öppna sjömarken med betspräglade karaktär samt skydda och vårda dess unika land- och vattenmiljöer som bl.a. gör området till en viktig rast- och häckningslokal för fåglar samt föryngringsplats för fiskar. Utsättning av grönfläckig padda i området utgör en viktig del av bevarandevärdet.

Motivering: En av de allra främsta lokalerna för häckande måsfåglar, tärnor, änder och vadare (ett 30-tal fågelarter häckar i området). Området är ett fågelskyddsområde.

I området finns mycket fina havsstrandängar. Även torrare välhävdade gräsmarker är väl representerade i området. I området sker utsättning av den hotade arten grönfläckig padda.

Prioriterade åtgärder:

- skydd av området är avhängigt fortsatt skötsel av gräsmarkerna
- röjning av träd och buskar i kustnära betesmarker och runt strandlagunen för att gynna häckande våtmarksfåglar
- utredning av behov och konsekvenser att eventuellt lägga igen diken med markavvattnade effekt som avvattnar lagunen
- en åtgärd kan bli att anlägga fler grunda vattensamlingar som ger bättre förutsättningar för artens lek miljö. De senaste åren har flera vattensamlingar anlagts för grönfläckig padda men det kan bli aktuellt med fler sådana åtgärder.
- upprätthållande av hävd i området

Beskrivning av området

Sjömarkerna vid Högby hamn består av öppna och välhävdade betesmarker. De innehåller flera olika typer av gräsmarker. I de låglänta delarna i den innersta delen av Högby hamn finns bårder av mycket fina havsstrandängar. Dessa översvämmas med jämna mellanrum av havsvatten. I denna zon påträffas typiska salttåliga växter som kustarun, saltnarv, gulkämpar och havssälting. Den utstickande udden Sjalgrundsudd ingår i en hel serie med ryggar i nordvästlig -sydostlig riktning, som ger kusten dess flikiga karaktär. Vid Sjalgrundsudd ändrar vegetationen karaktär. Här finner man betydligt torrare gräsmarker, glest bevuxna med enbuskar. Markerna längs Sjalgrundsudd är ofta mycket artrika och har ett stort inslag av örter. Typiska växter är brudbröd, solvända, backklöver och fältsippa.

Lilla hamnen, innanför Sjalgrundet, är en liten strandlagun som stora delar av året håller vatten. Den däms upp av en låg strandvall i öster. Lagunen avvattnas både söderut och österut via två små bäckar som är något fördjupade. Ute i vattnet växer enstaka ruggar med havssäv. Längs kanterna av lagunen finns smala zoner med mycket välbetade havsstrandängar. Rödsvingel och smultronklöver växer här rikligt. På flera ställen finns skonor med en särskilt salttålig vegetation. Saltnarv är vanligt förekommande i dessa små sänkor på strandängen. De låglänta markerna runt Lilla hamnen och det intilliggande kärret Gjuskärr är tuviga och utgör en bra häckningsplats för vadare. Lilla hamnen var för övrigt den sista kända naturliga lokalen för grönfläckig padda på Öland. Populationen har minskat under senare år och idag finns inget som tyder på att den finns kvar. Det är också den sista kända häckningslokalen för dvärgmå på Öland.

Sjömarkerna vid Högby hamn har ett mycket rikt fågelliv och sammanlagt häckar ett trettiotal arter inom området. Det tillhör därmed ur fågelsynpunkt de allra främsta sjömarkerna på Öland. Måsfåglar och tärnor är talrika, särskilt skrattmå och silvertärna, men även småtärna förekommer. Vadarna är företrädda av skärfläcka, strandkata, rödbena, tofsvipa och större strandpipare. Området är rikt på änder med ejder och gravänder som dominerar, men här finns

även bläsand, brunand, snatterand, årta och svärta.

På grund av det störningskänsliga fågellivet är Natura 2000-området avsatt som fågelskyddsområde.

Vad kan påverka negativt

Observera att detta endast är några exempel på faktorer som kan skada områdets värden. Att en verksamhet är listad som ett tänkbart problem innebär inte att den är förbjuden. Vissa av verksamheterna kan omfattas av den tillståndsplikt som gäller om det finns risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området. I andra fall är inte tillståndsplikten aktuell men behov kommer att finnas att följa upp det specifika problemet. För att få närmare besked om vad som gäller i ett enskilt fall kan det vara lämpligt att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet som är Länsstyrelsen eller vid skogsbruksåtgärder Skogsvårdsstyrelsen.

Följer man som enskild de allmänna hänsynsregler som läggs fast i vår lagstiftning (t.ex. miljöbalken och skogsvårdslagen) eller följer regler i tvärvillkor så har man fullgjort även sina grundläggande krav på hänsyn till Natura 2000-området.

Tvärvillkor omfattar i huvudsak följande områden:

- Begränsning av högsta antalet djur i ett jordbruk
- Försiktighetsmått för gödselhantering, inklusive krav på lagringskapacitet
- Spridning av gödselmedel
- Föreskrifter om andelen höst- eller vinterbevuxen mark
- Försiktighetsåtgärder vid spridning av bekämpningsmedel

För mer information om tvärvillkor se Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se)

Verksamheter m.m. som generellt kan påverka naturtyperna och arterna negativt

-Utsläpp av olja och kemikalier från fartygstrafik i Östersjön.

-Övergödning av marina naturtyper genom t. ex. tillförsel av närsalter i Östersjön.

-Utebliven, försvagad eller felaktig hävd. Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd samt utarmning av hävdberoende flora och fauna.

-Exploatering och förändrad markanvändning i området eller i omgivande marker, t.ex. skogsplantering, uppodling, dikning, dränering eller andra avvattningsföretag, invallning, täktverksamhet, muddring, uppläggande av muddermassor och samhällsbyggande av olika former.

-Tillförsel av kväve (gödning) i naturbetesmarkerna via nederbörd, vinterbete, sambete med vallodling eller tillskottsutfodring. I betesmarker med miljöersättning sker tillskottsutfodring i enlighet med åtgärdsplanen.

-Förändrad hydrologi och vattenkemi i lagunen.

-Rutinmässig användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) bör undvikas eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan. Särskilt allvarligt är användandet av bolus då detta innebär en giftspridning under flera månader.

-Insådd av för naturtypen främmande arter, eller att odlade vallväxter sprids naturligt från omgivande åkrar.

-För hårt fiske eller fiske med redskap som skadar bottenarna och icke selektiva fiskeredskap som hotar den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.

-Onaturliga förändringar av vattenutbytet i de marina naturtyperna t. ex. genom anläggning av pir.

-Störning och slitage från badturism och rörligt friluftsliv påverkar lokalt naturtyperna 1640 och 2120 samt djurlivet negativt.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler

-Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området.

-Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller 300 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land) men strandskyddet gäller inte i den del av natura 2000-området som har en fastställd detaljplan. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden till exempel uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller till exempel för byggnader som behövs för jordbruket, skogsbruket, fisket eller verksamheter till vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken.

-Natura 2000-området utgörs av ett fågelskyddsområde enligt beslut 1977-05-06 och har beträdnads - och jaktförbud fr.o.m. 1 april t.o.m. 31 juli.

Förslag till bevarandeåtgärder för Högby hamn

-Natura 2000-området omfattas i nuläget av miljöstöd för bevarande av betesmarker och slåtterängar. Det är viktigt att bete, slåtter och röjning av igenväxningsvegetation fortsättningsvis kan bedrivas enligt fastställda åtagandeplaner. När innevarande stödperiod upphör ska skötselavtalet förnyas, antingen genom en ny miljöstödsperiod eller genom annat avtal.

-Röjning av träd och buskar i kustnära betesmarker och runt strandlagunen enligt följande för att gynna häckande våtmarksfåglar:

1. Borttagande av trädunge i viken väster om Själsgårdsudd.
2. Dessutom ta bort trädskiktet längs stenmurarna intill åkermarken som ligger i anslutning till Natura 2000-området.
3. Borttagande av träd och buskskikt på båda sidor om vägen som går ut på Själsgårdsudd. Spara dock ett buskskikt i anslutning till sjöbodarna på Själsgårdsudd.
4. Utredning av behov och konsekvenser att eventuellt lägga igen diken med markavvattnade effekt som avvattnar lagunen.
5. Natura 2000-området berörs av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för sydsvenska groddjur och avser grönfläckig padda (*Bufo viridis*). Åtgärdsprogram förordar konkreta och specifika åtgärder för skydd och bevarande av särskilt hotade arter och livsmiljöer. Hänsyn bör tas till dessa. En åtgärd kan bli att anlägga fler grunda vattensamlingar som ger bättre förutsättningar för artens lekmiljö. De senaste åren har flera små vattensamlingar anlagts för grönfläckig padda men det kan bli aktuellt med fler sådana våtmarker.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljningsinsatser för detta Natura 2000-område kommer att framgå av den uppföljningsplan som kommer att tas fram.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1110 - Sandbankar**

Areal: 18,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Bankar som är permanent täckta av havsvatten. De ligger vanligen på relativt grunt vatten, med ett maximalt djup på ca 30 meter under havsytan. Bankarna består i huvudsak av sandiga sediment, men andra kornstorlekar kan också förekomma, t ex ler, grus inklusive skalgrus, sten och stenblock. Bankarna skiljer sig topografiskt från omgivande bottenområden.

Det varierande bottensubstratet erbjuder livsmiljöer för både mjuk- och hårbottenlevande arter. Bankarna kan vara fria från vegetation eller täckta av sjögräs och/eller makroalger. De bankar som är belägna längre ut från kusten har ett gott vattenutbyte och fungerar ofta som refug för marina arter som trängts bort från mer kustnära områden.

Trålning och/eller sandsugning kan ha förekommit i habitatet.

Kommentarer

Sandbankar förekommer i marin atlantisk och marin baltisk (Östersjö-) biogeografisk region.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen sandbankar (1110)

Arealen ska vara minst 18,5 ha. För att uppnå ett gott bevarandetillstånd ska de sublittorala sandbankarna ha strömförhållanden som garanterar bra vattenomsättning och ger större siktdjup med ingen eller ringa sedimentation. Naturtypen kräver att vattnet är klart utan stor förekomst av partiklar. Vattenkvalitet ska vara god, vilket bl. a. innebär att den antropogena påverkan genom eutrofiering ska långsiktigt minska. Fiske med icke- selektiva redskap ska undvikas. Artsammansättningen ska vara naturlig. Arealen långskottsbotten behålls eller ökar. Arealen musselbankar får inte minska. För naturtypen typiska arters populationer får inte minska påtagligt (t. ex. trådnate, hårnating, hårsärv, hårsträfsse, rödsträfsse).

Bevarandetillstånd

Naturtypen har inte ett gynnsamt bevarandetillstånd då det berörda vattenområdet inte har uppnått god ekologisk eller kemisk status (Källa: VISS, vatteninformationssystem Sverige).

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

Areal: 10,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Grunda, sandiga och leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten. Dessa bottnar är ofta fria från makrovegetation men med stora mängder blågrönalger och kiselalger. Fintrådiga alger kan förekomma.

Naturtypen är viktig för änder och vadarfåglar, som söker föda i de grunda bottarna.

Avgränsning mot strand är medelhögvattenstånd. Det lägsta lågvattenståndet avgränsar habitatet mot djupare vatten.

Kommentarer

Blottade ler- och sandbottnar förekommer i boreal och kontinental biogeografisk region.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen blottade ler- och sandbottnar (1140)

Arealen ska vara minst 10,6 ha. Bottnarna blottas vid lågvatten. Naturtypen ska uppnå gynnsamt bevarandetillstånd genom att vattenkvaliteten får god ekologisk och kemisk status.

Detta nås genom att övergödning och annan antropogen belastning minskar tills den blir försumbar. Naturtypen ska ha naturlig artsammansättning med stora mängder blågrönalger och kiselalger. Vid gynnsamt bevarandestatus utgör naturtypen en viktig miljö för änder och vadarfåglar som födosöksområden. Då vattenkvalitet uppnår god status minskar mängd av drivande mattor av fintrådiga alger. Populationer av för naturtypen typiska arter får inte minska påtagligt (t. ex. alger *Gyrosigma balticum*, *Navicula perminuta* och släktet *Oscillatoria* sp.).

Bevarandetillstånd

Naturtypen har inte ett gynnsamt bevarandetillstånd då det berörda vattenområdet inte har uppnått god ekologisk eller kemisk status (Källa: VISS, vatteninformationssystem Sverige).

1150 - Laguner

Areal: 3,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Helt eller delvis avsnörda grunda havsvikar, skilda från havet genom trösklar, tät vegetation eller dylikt som begränsar vattenutbytet. Naturtypen är ett mosaikartat biotopkomplex som är rikt på olika slags växt- och djursamhällen. Laguner utgör en viktig livsmiljö för exempelvis fågel- och fiskarter.

I norra och mellersta Östersjön har dessa vikar helt eller delvis avsnörts från havet på grund av den ständigt pågående landhöjningen. I södra Östersjön har landhöjningen upphört

Lagunerna uppvisar ett antal successionsstadier med avseende på topografi och vegetation. I Östersjön räknas följande morfologiska typer till laguner: förstadium till flada, flada, gloflada och glo.

Laguner kan ha varierande salthalt och vattenvolym beroende på avdunstning, nederbörd samt tillfälliga inflöden av havsvatten. Vegetation kan saknas helt eller vara riklig och bestå av exempelvis kransalger, nateväxter och slingeväxter, beroende på i vilket successionsstadium lagunen befinner sig i.

Lagunernas mynningsområden mot havet kan ha många olika morfologiska karaktärer, som reglerar vattenomsättningen och tillförsel av havsvatten. Maxdjupet överstiger normalt inte 4 meter. Laguner är normalt mindre än 25 ha, kan vara större vid rörliga kuster. Hällkar ska inte räknas som laguner. Avgränsning från land är vid medelvattenståndet. Avgränsning mot öppna havet sätts vid trösklarnas yttre kant.

Muddring kan ha förekommit i habitatet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * laguner (1150)

Arealen ska vara minst 3,1 ha. Laguner präglas av varierande vattenmängd och salthalt, en naturlig långsam vattenomsättning och en artrik vegetation, särskilt ifråga om kransalger. I lagunerna ska vattnet ha god kvalitet. Den antropogena påverkan genom utsläpp av fosfor och kväve ska långsiktigt minska. Artsammansättningen ska vara naturlig. För naturtypen typiska arters populationer får inte minska (t. ex. hornsärv, axslinga, kransslinga, trådnate, borssträffe, blåstång). Lagunen ska utgöra en betydelsefull lek- och reproduktionsmiljö för fiskarter samt utgöra en värdefull lokal för vadare och andfåglar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms inte vara gynnsamt då den berörda vattenförekomsten inte har uppnått en gynnsam ekologisk och kemisk status (Källa: VISS, vatteninformationssystem Sverige).

1170 - Rev

Areal: 14,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Biogena och/eller geologiska bildningar av hårt substrat förekommande på hård- eller mjukbottenar. Reven är topografiskt avskilda genom att de höjer sig över havsbotten i littoral och sublittoral zon.

Revmiljön karaktäriseras ofta av en zonerings av bentiska samhällen av alger och djurarter inklusive konkretioner, skorpbildningar och korallbildningar. Musselbankar ingår i naturtypen, om dessa har en täckningsgrad överstigande 10%.

Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50% i mjukbottenytan och/eller där biogena bildningar understiger 10% av täckningsgraden. Rev avgränsas mot terrestra habitat vid medelvattenståndet.

Trålning kan ha förekommit i habitatet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen rev (1170)

Arealen ska vara 14,6 ha. Naturtypen ska nå ett gott bevarandetillstånd genom att vattenkvaliteten uppnår god ekologisk och kemisk status genom en långsiktigt minskande eutrofiering och genom att övrig antropogen belastning ska bli försumbar. I naturtypen ska det finnas en naturlig artsammansättning med förekomst av bland annat täta blåstångbälten.

Naturtypen ska ha en naturlig och intakt zonerings av bentiska växtsamhällen, vilket leder till hög artrikedom bestående av fisk, mjuk- och hårbottenarter. Sedimentationen förekommer i ringa omfattning eller inte alls. Populationer av för naturtypen typiska arter får inte minska (t. ex. gaffeltång, blåstång, blåmussla).

Bevarandetillstånd

Naturtypen har inte ett gynnsamt bevarandetillstånd då det berörda vattenområdet inte har uppnått god ekologisk eller kemisk status (Källa: VISS, vatteninformationssystem Sverige).

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 22,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Strandbetesmarker och strandängar vid Östersjön.

Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bl.a. underlag och hävdhistorik, och är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö.

Strandhabitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet.

Vegetationen påverkas av naturliga faktorer som till exempel landhöjning, vattenståndsväxlingar och isskrap och är mer eller mindre tydligt zonerad. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare.

Kommentarer

Strandängar vid Östersjön varierar dock en hel del beroende på var de förekommer.

Landhöjning, vattenståndsvariationer och isskrap har en mycket större inverkan i norra delen av Östersjöområdet vilket leder till en stor variation i naturtypens artinnehåll och en zonerad av vegetationen. Saltrika fläckar (saltbrännor) förekommer i naturtypen, särskilt i södra delen av Östersjön där salthalten är högre. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare. På platser med mycket gäss kan betespåverkan från dessa vara betydande och hålla naturtypen öppen.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * strandängar vid Östersjön (1630)

Arealen ska minst vara 22,2 ha. Naturtypen är starkt präglad av lång kontinuitet av hävd genom bete. I strandängarna ska det förekomma en mosaik av olika hårt betade ytor, vilket gynnar fågellivet. Betestrycket ska vara av sådan styrka att ingen skadlig förnaansamling sker.

Betespåsläppet ska ske efter att fåglarna har kläckt sina ungar i början av juni. Optimalt är att betesdjuren kan beta ända ut till vattenlinjen så att vassvegetation hålls tillbaka. Stängsling mot vattenlinjen bör inte förekomma. God vattenkvalitet är dock en viktig parameter för betesdrift utan stängsling mot vatten. Ingen påtaglig populationsminskning får ske av de arter som är typiska för naturtypen (t. ex. kustarun, dvärgarun, saltnarv, gulkämpar, havssälting).

Vedartad igenväxningsvegetation förekommer inte närmare än 200 meter från stranden eller vid andra gynnsamma häckningslokaler för våtmarksfåglar. Strandängar genomgår naturlig fluktuation i vattenstånd pga av översvämningar, vilket leder till naturlig tillförsel av näringsämnen till strandängarna.

Bevarandetillstånd

Naturtypen har ett gynnsamt bevarandetillstånd.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 6,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Torra–friska, hävdpräglade kalkgräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen a) en riklig förekomst av orkidéer, b) en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller c) en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Kommentarer

Naturtypen är knuten till de områden i Sverige som har kalkrika jordar och före-kommer främst i Skåne, Västergötland, Östergötland, Bohuslän (på skalgrus vid kusten), Uppland, Jämtland och på Öland och Gotland.

Svenska undertyper

1. Kalkgräsmarker
2. Orkidérika kalkgräsmarker

Kalkgräsmarkerna är ofta mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sverige sommartorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, backklöver, flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen kalkgräsmarker (6210)

Arealen ska vara minst 6,5 ha. Huvudmålet för naturtypen är att behålla höga naturvärden knutna till denna naturtyp genom att det långsiktigt upprätthålls hävd genom bete eller slåtter. Även kontinuerlig röjning av igenväxningsvegetation behöver utföras regelbundet. Till naturtypen är en mångfald av sällsynta, rödlistade, typiska och hävdgynnade arter knutna. Kärnväxtflora är artrik med ett flertal arter av orkidéer. Marken har naturlig näringsstatus utan gödning utom från betande djur. Ingen skadlig förnaansamling får lämnas kvar vid vegetationssäsongens slut. För naturtypen typiska arter får inte minska påtagligt (t. ex. orkidéer, brudbröd, solvända, backklöver, fältsippa).

Bevarandetillstånd

Naturtypen har ett gynnsamt bevarandetillstånd. Marken omfattas av miljöersättning med högre bevarandevärden (särskilda värden).

6230 - Stagg-gräsmarker

Areal: 0,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Artrika, hävdpräglade stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen på torra-friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning.

Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %.

Hävdgynnade arter ska finnas.

Kommentarer

På stagg-gräsmarker är stagg en av de viktigaste arterna men för att det ska räknas som 6230 måste vegetationen i övrigt vara artrik, det räcker inte med att det bara finns stagg. Varken mycket magra marker där staggen helt dominerar och få andra arter finns (räknas normalt som torra hedar 4030) eller gödningspåverkade marker med stagg men i övrigt trivial vegetation ska räknas som 6230. Artrika marker behöver å andra sidan inte ha så stor stagg-förekomst för att kunna föras till 6230, men den ska finnas väl spridd i markerna. Den nordiska naturtypen 6270 motsvarar delvis det som räknas till 6230 i övriga Europa. Stagg-gräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * stagg-gräsmarker (6230)

Arealen ska vara minst 0,6 ha. En artrik naturtyp med stort inslag av hävdgynnade arter. Stagg (*Nardus stricta*) utgör ett betydande inslag i fältskiktet. Naturtypen präglas av en lång konituitet av hävd. Förr i tiden var markerna hävdade genom slätter. Numera är markerna ofta skötta som betesmarker. Målet för naturtypen är att bibehålla den höga artrikedomen i naturtypen genom att även fortsättningsvis hävda den antingen genom slätter eller genom bete. Det senare får dock inte få leda till överbete av hänsyn till hög örtikedom inklusive förekomsten av stagg. Vid betessäsongens slut ska det inte lämnas kvar någon skadlig ansamling förna. Gödsling får inte ske på annat sätt en genom betesdjuren för att bevara en för naturtypen naturlig artsammansättning. I naturtypen förekommer en mångfald av karakteristiska och typiska arter. Populationer av typiska arter får inte minska (exempel på typiska arter är ett flera orkidéarter, blåsuga, kattfot, låsbräken, knägräs, solvända, slätterfibbla, jungfrulin, ängsvädd).

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

A132 - Skärfläcka, Recurvirostra avosetta

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skärfläckan vill ha tillgång till lämpliga häckningsplatser i form av grunda vikar och bukter längs flacka kustpartier. Nyckelfaktorn är stora områden med grunt vatten och sandiga eller gyttjiga bottenar. Arten kräver relativt stora områden och de bästa lokalerna omgärdas av öppna, välhävda strandängar.

Boet läggs mycket nära vattenlinjen, t.ex. på låglänta strandängar, i tångvallar, på låga holmar eller sandrevlar.

Spridningsförmåga

Skärfläckan hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 25-50 ha.

Arten övervintrar i sydvästra Europa och nordvästra Afrika.

Hotbild

Brist på strandängar i hävd kan bli ett ökande hot i framtiden. Badturism och rörligt friluftsliv är lokalt ett hot mot beståndet i vart fall indirekt genom att fåglarna tvingas bort från de bästa häckningsplatserna och ut i sekundära miljöer. Störningar har resulterat i att många häckningar misslyckats. Upprepade störningar kan orsaka att hela kolonier överges.

Lokalt kan predation från räv och kråka vara ett stort problem.

Artens vana att placera boet precis i vattenlinjen gör att häckningarna ofta spolieras av stormar och högvattenperioder under våren och försommaren. Det finns tecken från Öland på att skärfläckan föredrar att häcka vid vattensamlingar omedelbart innanför den egentliga strandlinjen, något som skulle kunna vara ett försök att minska effekterna av höga vattennivåer under botiden.

Bevarandemål

Skärfläckan ska bibehållas som en häckande art i området och dess population ska vara stabil eller ökande.

Bevarandetillstånd

Skärfläcka bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd. Populationen är stabil.

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Brushanen häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, med olika ekologiska krav och populationsutveckling. Det sydliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar. I bra häckningsmiljöer finns en mosaik av gräs- och starrmarker, öppna dy- och jordtytor och grunda vattensamlingar. Det nordliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av våta myrmarker, framför allt relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar.

Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen.

Som rastlokaler utnyttjas öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gytjiga bottnar, men även översvämmande åker- eller betesmarker.

Spridningsförmåga

Under häckningen rör sig fåglarna inom ett begränsat område, gissningsvis någon km².

Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara (Sahelzonen).

Hotbild

Sydliga bestånd

I södra och mellersta Sverige hotas de mycket fåtaliga bestånden främst av upphörande hävd av strandängsmiljöer, såväl längs kusten som i inlandet. Markavvattning eller framför allt tidigare invallning av fuktiga strandängsmiljöer har försämrat eller förstört tidigare livsmiljöer för arten. Fragmentering av lämpliga häckningsmiljöer är ett hot, eftersom brushanen har relativt stora arealkrav.

Uppväxande träd och buskar på, och runt, goda häckningsmiljöer bidrar till ett ökat predationstryck från främst kråka, men även räv och grävling.

Höga halter av olika miljögifter i marin miljö, särskilt på rastplatserna längs Europas kuster liksom biocidanvändning på övervintringsområdena i Västafrika kan innebära ett hot. Torka på övervintringsområdena i Västafrika kan eventuellt påverka bestånden negativt.

Bevarandemål

Brushane ska bevaras i området som en häckande art. Brushanens population ska vara stabil eller ökande.

Bevarandetillstånd

Brushane har en ogynnsam populationsutveckling. Inga fynd av häckande fåglar är gjorda på 2000-talet.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt till störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden framför allt frånvaro av mink och räv.

Spridningsförmåga

Under häckningen födosöker silvertärnorna inom ett område i storleksordningen 25 km². Arten övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet.

Hotbild

I skärgårdarna medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv lokalt stora störningar. Ohävd och igenväxning av tidigare öppna kust- och skärgårdsområden kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet. Lokalt kan förekomst av mink leda till att arten försvinner. Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandemål

Silvertärna ska bevaras som en häckande art i området. Dess population ska vara stabil eller ökande.

Bevarandetillstånd

Silvertärna har en stabil populationsutveckling i området. Bevarandetillståndet är gynnsamt för arten.

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småtärnan behöver föda i form av småfisk och större kräftdjur. Arten är strikt bunden till långgrunda strandområden och jagar i regel patrullerande utanför strandlinjen. Tillgång på lämpliga häckningsplatser är av allt att döma en begränsande faktor. Arten häckar på kala sandstränder, på låga sand- eller grusrevlar och på industri- och utfyllnadsmark vid kusten. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden och framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna. Uppsättning av tornfalksholkar måste undvikas i närheten av tärnkolonier.

Spridningsförmåga

Under häckningen kan födosöken utsträckas åtskilliga km bort från boplatsen.

Arten övervintrar längs Afrikas västkust.

Hotbild

Badturism och rörligt friluftsliv är ett hot mot beståndet – i vart fall indirekt genom att fåglarna tvingas bort från de bästa häckningsplatserna och ut i sekundära miljöer. Som en följd av detta misslyckas många häckningar när bon har laggs på mindre lämpliga platser. Det fria fisket längs kusterna har också lett till att häckningar spolierats, när sportfiskare uppehållit sig alltför nära boplatserna under längre tid.

Expansionen av gråtrut längs kusterna har lokalt lett till att småtärnan trängts undan från sina häckningsplatser.

Småtärnan är relativt långlivad vilket gör den extra känslig för miljögifter.

Bevarandemål

Småtärna ska finnas kvar i området som en häckande fågelart. Dess population ska vara stabil eller ökande.

Bevarandetillstånd

Småtärna har en stabil populationsutveckling men antal häckande par är lågt vid alla inventeringstillfällen (mellan 1 och 4 par).

Dokumentation

Forslund, M (red). 2001. Natur och kultur på Öland. Naturvårdsprogram för Kalmar Län. Länsstyrelsen i Kalmar län, s. 212-214.

Hylander, K. 1993. Våtmarksinventering på Öland. Länsstyrelsen i Kalmar län. Meddelande 1994:3, s. 195.

Johansson, O., Ekstam, U., Forshed, N. 1986. Havsstrandängar. Naturvårdsverket /LT:s förlag Stockholm.

Länsstyrelsens databaser för häckfågelinventering på Ölands sjömarker till och med 2016. Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Åtgärdsprogram för bevarande av grönfläckig padda (*Bufo viridis*) beslutat 2000-03-15.

Wallin Mats, Wallin Kjell och Truvé Johan. Fågelfauna på Ölands sjömarker- inventeringar 1988-2008. Länsstyrelsen 2009:08.

Opublicerat källmaterial

Åtgärdsplaner för EU:s miljöstöd

Ängs- och Betesmarksinventeringen 2002-2004

Bilagor

Förteckning över rödlistade arter påträffade i området

Objektskarta

Karta över Natura 2000-habitat i objektet

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
FJÄRILAR		
ängsmetallvinge	<i>Adscita statices</i>	NT
silversmygare	<i>Hesperia comma</i>	NT
mindre purpurmätare	<i>Lythria cruentaria</i>	NT
klubbsprötad bastardsvärmare	<i>Zygaena minos</i>	NT
svartfläckig blåvinge*	<i>Phengaris arion</i>	NT
FÅGLAR		
skräntärna*	<i>Hydroprogne caspia</i>	NT
småtärna	<i>Sternula albifrons</i>	VU
årta	<i>Anas querquedula</i>	VU
kentsk tärna	<i>Sterna sandvicensis</i>	VU
brushane*	<i>Calidris pugnax</i>	VU
svärta	<i>Melanitta fusca</i>	NT
storspov	<i>Numenius arquata</i>	NT
gröngöling	<i>Picus viridis</i>	NT
höksångare	<i>Sylvia nisoria</i>	VU
ejder	<i>Somateria mollissima</i>	VU
stjärtand	<i>Anas acuta</i>	VU
rödspov*	<i>Limosa limosa</i>	CR
brunand	<i>Aythya ferina</i>	VU
sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	NT
gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	VU°
ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT
buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT
roskarl	<i>Arenaria interpres</i>	VU
GROD och KRÄLDJUR		
grönfläckig padda*	<i>Bufo viridis</i>	VU
HOPPRÄTVINGAR		
mullvadssyrsa	<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i>	NT
KÄRLVÄXTER		
backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	NT
majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT
rödsäv	<i>Blysmus rufus</i>	NT
honungsblomster	<i>Herminium monorchis</i>	VU
jordtistel	<i>Cirsium acaule</i>	NT
vanlig backtimjan	<i>Thymus serpyllum subsp. serpyllum</i>	nt
etternässla	<i>Urtica urens</i>	NT
månårsbräken	<i>Botrychium lunaria</i>	NT
SKALBAGGAR		
	<i>Bagous diglyptus</i>	NT
	<i>Tychius junceus</i>	NT
STORSVAMPAR		
stjälskröksvamp	<i>Tulostoma brumale</i>	NT
dvärgjordstjärna	<i>Geastrum schmidelii</i>	NT
gul rotskål	<i>Sowerbyella imperialis</i>	NT
spetsfotad champinjon	<i>Agaricus litoralis</i>	NT

* =Åtgärdsprogram för arten finns/planeras

Rödlistekategorier:

RE - Försvunnen

CR - Akut hotad

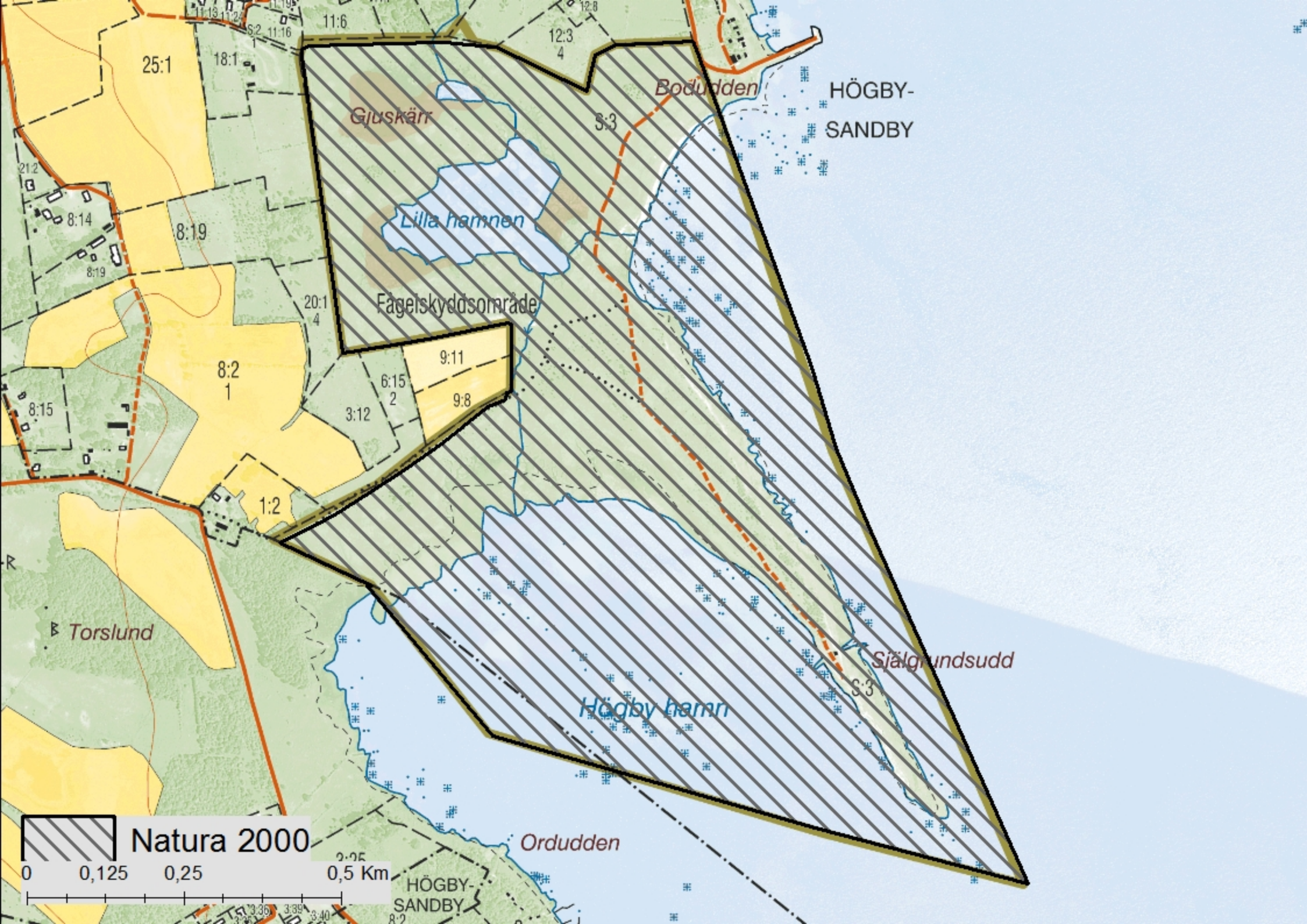
EN - Starkt hotad

VU - Sårbar

NT - Missgynnad

DD - Kunskapsbrist

Natura 2000-habitat i Högby hamn SE0330196

